

Beslutningsforslag nr. B 118. Fremsat den 9. april 1999 af Aage Frandsen (SF), Margrete Auken (SF), Anne Baastrup (SF), Jes Lunde (SF), Søren Søndergaard (EL) og Frank Aaen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om forbedring af borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning

Folketinget opfordrer regeringen til inden udgangen af folketingsåret 1998-99 at nedsætte en kommission, der i løbet af de næste to år skal komme med forslag til de fornødne ændringer i lovgivningen, administrative strukturer, admini-

strativ praksis samt uddannelse og instruktion af personale, der beskæftiger sig med administrativ myndighedsudøvelse, med henblik på at forbedre borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning.

Bemærkninger til forslaget

Strafferetten og strafferetsplejen er udførligt reguleret i lovgivningen. Dette medfører, at magten under rettens kontrol udøves af myndigheder, der har betydelige ressourcer til rådighed, og hvor den enkeltes retssikkerhed tilgodeses bl.a. gennem beskikkelse af forsvarer.

Den almindelige offentlige forvaltning er derimod kun i beskedent omfang reguleret på en måde, der tilgodeser borgernes retssikkerhed. Dette forekommer uheldigt og problematisk, da forholdet mellem borgerne og den almindelige offentlige forvaltning omfatter langt flere mennesker og dermed umiddelbart er af større betydning for mange borgere end strafferetsplejen. Ganske vist findes der i forvaltningsloven, offentlighedsloven m.v. en vis regulering af den offentlige forvaltning, men langtfra i så faste og betryggende rammer som ønskeligt.

Dertil kommer, at den almindelige forvaltning udøves af en række forskellige myndigheder, herunder statslige, amtslige, kommunale og undertiden private, f.eks. a-kasser. Personalet i disse mange forskellige organer har ofte meget varierende forudsætninger for at udøve forvaltningen på en måde, så den er præget af både effektivitet, ensartethed og retssikkerhed.

De administrative regler er ofte uoverskuelige, udviklede og undergives hyppigt ændringer, hvilket gør det vanskeligt for personalet i den offentlige forvaltning og umuligt for de fleste borgere at skaffe sig et overblik over gældende ret. Dette forstærkes i øvrigt af, at bekendtgørelser, vejledninger m.v. ofte udsendes længe efter, at lovene er vedtaget og trådt i kraft. Endvidere har personalet tit en dobbeltrolle som både rådgivere og myndighedsudøvere over for borgerne. Det gælder f.eks. de sociale myndigheder og a-kasserne og i langt mindre grad skattemyndighederne, idet borgerne, virksomhederne, selskaber m.v. på dette område i betydeligt omfang køber sig til rådgivning fra revisorer, advokater m.v.

Alt dette medfører, at mange borgere ofte står uforstående og usikre over for myndighederne, og at mange oplever ikke at opnå de rettigheder og goder, som de har krav på. På den anden side kan myndighedsper-

sonalets vanskeligheder med at overskue reglernes præcise indhold og anvendelsesmuligheder også friste til passivitet fra forvaltningens side over for ressourcestærke og indflydelsesrige personer, virksomheder, selskaber og organisationer. Der kan f.eks. være tale om politisk indflydelse i forbindelse med kommunale afgørelser. Det kan også nævnes, at borgere, virksomheder, selskaber m.v. undertiden bidrager til vanskelighederne for de offentlige myndigheder ved at undlade at give dem de nødvendige oplysninger. Herved kan myndighederne føle sig tvunget til at iværksætte særlige foranstaltninger af hensyn til effektiviteten. Det gælder f.eks. skattemyndigheder i forbindelse med skatteunddragelser, miljøkontrollerende myndigheder i forbindelse med overtrædelser af miljølovgivningen og sociale myndigheder i forbindelse med socialt bedrageri.

Den foreslåede retssikkerhedskommission skal gennemgå hele det offentlige forvaltningsområde, herunder arbejdsmarkedsområdet, socialområdet, bl.a. vedrørende førtidspension, offentlig inddrivelsesvirksomhed, flygtninge- og udlændingeområdet og afgifts-, skatte- og miljølovgivningen.

Af konkrete foranstaltninger som forslagsstillerne mener at der er behov for at undersøge, skal der navnlig peges på følgende:

- 1) Udarbejdelse af regler om myndigheders tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, herunder husundersøgelser, tilsyn med de ansattes sikkerhed på arbejdspladser, kontrol med miljøfarlige virksomheder og told- og skattevæsenets eftersyn af regnskaber og bilag. Selv om flere betænknings har omtalt behovet for regler herom, er de aldrig blevet gennemført.
- 2) Gennemgang af de administrative konsekvenser, som borgeres måske i uvidenhed foretagne overtrædelser af forskrifter kan have. Disse konsekvenser kan på det sociale område og på arbejdsmarkedsområdet være alvorligere end eventuelle strafferetlige konsekvenser og dermed helt ude af proportion med overtrædelsen. F.eks. bliver man - hvis man to gange ikke er mødt rettidigt til en

- samtale om aktivering - udelukket fra dagpenge, indtil man har haft et års ustøttet arbejde. Men også inden for andre områder er der bestemmelser, hvor sanktionen ikke harmonerer med den lovovertrædelse, der skal sanktioneres overfor. Til illustration kan nævnes sanktionsmulighederne i i lovforslag nr. L 59 (forslag til lov om ændring af lov om administration af Det Europæiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for landbrugsvarer m.v.), fremsat d. 28. oktober 1998.
- 3) Forbedret rådgivning om borgernes muligheder for anvendelse af det administrative klagesystem og for indbringelse af administrative afgørelser for domstolene. Endvidere uafhængig sagkyndig rådgivning om, hvordan det administrative ankesystem og indbringelse af administrative afgørelser for domstolene foretages.
 - 4) Forbedret adgang for borgere, hvis økonomi ikke giver dem mulighed for selv at antage sagkyndig rådgivning under tvister med offentlige forvaltningsmyndigheder, til at opnå fri proces eller på tilsvarende måde at få vederlagsfri, uvildig rådgivning.
 - 5) Vurdering af, om borgernes muligheder for at få erstatning og anden kompensation, når offentlige myndigheder gør sig skyldige i forsømmelser, fejl m.v. over for borgere, er tilfredsstillende.
 - 6) Sikring af, at offentlige myndigheder, hvis praksis er blevet underkendt af domstolene, af egen drift - inden for en nærmere angiven frist og under forudsætning af, at andres rettigheder ikke derved krænkes - tager tidligere tilsvarende sager op til ny behandling for at tilgodese de borgere, der efter den hidtidige praksis er blevet »snydt«.
 - 7) Intensiveret undervisning og uddannelse af forvaltningspersonale på alle niveauer for at forbedre administrationens evne og vilje til at yde borgere retssikkerhed i forvaltningen.

Skriftlig fremsættelse

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedring af borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning.

(Beslutningsforslag nr. B 118).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.